

Izveštaj
*o realizaciji godišnjih programa rada osnovnih škola Kantona Sarajevo
u prvom polugodištu 2006/2007. školske godine*

Tokom mjeseca januara 2007. godine održane su sjednice školskih odbora na kojima su usvojeni izvještaji o realizaciji godišnjih programa rada u osnovnim školama Kantona Sarajevo, za prvo pougodište 2006/2007. školske godine.

Odgojno-obrazovni rad na osnovnoškolskom nivou realiziran je u 65 redovnih osnovnih škola, u tri osnovne muzičke škole i u ustanovama za specijalni odgoj i obrazovanje.

Broj škola i učenika u općinama Kantona Sarajevo

Općina	škola	učenika
Stari Grad	6	3.061
Centar	11	6.027
Novo Sarajevo	10	5.418
Novi Grad	15	11.121
Ilidža	0	6.537
Vogošća	5	738
Ilijaš	4	2.308
Hadžići	3	2.542
Trnovo	1	110
Ukupno	65	39.862

Najveći broj učenika je u četvrtim razredima, a najmanji u trećem razredu po koncepciji devetogodišnje škole.

U odnosu na prošlu školsku godinu, ove godine je u osnovnim školama manje 382 učenika.

Odgojno-obrazovni rad se odvija i u područnim osnovnim školama: "Zaim Kolar" -Delijaš, "Porodice ef. Ramić" - "Gora", Treća osnovna škola - Osjek, Misoča, Malešići, Bioča, Srednje - Dragoradi, Gajevi, Kamenica, "Hilmi ef. Šarić - Korča i Raštelica, "6. mart", Hadžić i- Binježev, "9. maj", Pazarić - Lokve, Katolički školski centar - Stup, "Edhem Mulabdić" - Bistrik i Širokača.

Škole s preko 1000 učenika:

- "6. mart" Hadžići 1.254
- "Avdo Smailović" 1.184
- "Hašim Spahić" 1.153
- "Umihana Čuvidina" 1.118
- Treća osnovna škola 1.082

Privatne osnovne škole

U sistemu osnovnih škola u Kantonu Sarajevo je pet privatnih osnovnih škola:

- "Isa - beg Ishaković" 117 učenika
- "El Manar" 148 učenika
- Međunarodna osnovna škola 249 učenika
- "Al Walidein Gazzaz" 387 učenika
- Osnovna škola u okviru
Katoličkog školskog centra 713 učenika

U odnosu na ukupan broj učenika redovnih osnovnih škola, 4% su učenici privatnih osnovnih škola.

Ustanove za specijalni odgoj i obrazovanje u kojima se odvija odgojno-obrazovni rad na osnovnoškolskom nivou:

- Zavod za specijalni odgoj i obrazovanje "Mjedenica"
- Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju
- Centar za vaspitanje, obrazovanje, radno osposobljavanje i zapošljavanje mentalno retardirane djece, djece oboljele od autizma i cerebralne paralize "Vladimir Nazor"
- Centar za slijepu i slabovidnu djecu omladinu
- Kombinirano odjeljenje Druge osnovne škole

Osnovne muzičke škole

- Osnovna muzička škola "Mladen Pozajić"
- Osnovna muzička škola "Novo Sarajevo"
- Osnovna muzička škola Ilidža

U prvom polugodištu ove školske godine nastavljen je rad "Škole u bolnici".

Odgojno-obrazovni rad u osnovnim školama Kantona Sarajevo se odvija na osnovu dviju koncepcija: po koncepciji osmogodišnje (od trećeg do osmog razreda, i koncepciji devetogodišnje osnovne škole od prvog do trećeg razreda).

Školska godina je počela 1. septembra 2006. godine i prvo polugodište je završeno 31. decembra 2006. godine. Realizirano je 18 radnih sedmica, 17 nastavnih sedmica, 87 radnih, odnosno 85 nastavnih dana.

U najvećem broju škola planirani broj redovne, dopunske, dodatne, kursne i izborne nastave je realiziran, ali ima i određenih odstupanja od planiranog broja i u realizaciji redovne nastave, između ostalog što se u nekim slučajevima moralo pristupiti podjeli već formiranih odjeljenja zbog njihove brojnosti, pa je u skladu s tim realiziran veći broj časova nastave od planiranog.

U jednom broju škola studenti nastavničkih fakulteta realizirali su pedagoško-didaktičko-metodičku praksu.

Odgojno-obrazovni rad

U najvećem broju škola nastava se realizira u dvije smjene, ali i pored rasta broja škola još ima onih gdje se nastava realizira u dvije smjene i dvije međusmjene, ili u tri smjene.

U traženju najboljih mogućih rješenja, u nekim školama je utvrđeno pet početaka nastave: u 8 sati, u 9 sati za učenike prvog razreda, u 10,45 sati u 12,25 i 12,00 sati. U jednom broju škola gdje se nastava realizira u dvije smjene, u prvoj smjeni su odjeljenja predmetne nastave a u drugoj odjeljenja razredne nastave.

U jednom broju škola s manjim brojem učenika organiziran je produženi boravak učenika razredne nastave, a privatne osnovne škole imaju organiziran cjelodnevni boravak učenika. Jedan broj osnovnih škola produženi boravak je organizirao u saradnji s predškolskim ustanovama.

Škole koje imaju prostorne mogućnosti stjecale su vanredna sredstva od organizacije produženog boravka, od izdavanja sportske sale, prostora za đačke užine, učionica za kurseve engleskog jezika, za mlade glumce i voditelje, od donacija općina za rad pojedinih sekcija ili postignute rezultate, itd.

U toku prvog polugodišta dolazilo je do potrebe zamjene nastavnika, najčešće zbog bolovanja, odnosno zbog porodijskih odsustvovanja.

Među pripravnicima su nastavnici različitih profila i njima su u školama, ili za jedan broj u drugim školama, određeni mentori.

Škola u prirodi je u najvećem broju škola planirana a realizacija predviđena za drugo polugodište, a tamo gdje je realizirana, realizirana je u Šabićima.

Jedan broj planiranih izleta, posjeta i ekskurzija je realiziran u prvom polugodištu a jedan broj slijedi u drugom. Organizirane su posjete muzejima, mjesnim zajednicama, pozorištima, kinopredstavama, realizirani historijski časovi, održana predavanja iz oblasti zdravstva.

Kad je u pitanju organizacija ekskurzija, roditelji se anketiraju i u jednom broju škola izričit je zahtjev da se organiziraju na području BiH.

Realizacija programa rada stručnih aktiva

Planirane sjednice nastavničkih vijeća su realizirane. Pored redovnih sjednica odjeljenjskih vijeća, održan je jedan broj i vanrednih, najčešće zbog izricanja odgojno-disciplinskih mjera.

Sjednice stručnih aktiva realizirane su u skladu s programom a dosta ih je bilo posvećeno koncepciji devetogodišnje škole. Učenici trećeg razreda su prva generacija koja pohađa nastavu po koncepciji devetogodišnje škole.

Stručno usavršavanje nastavnika realizirano je na osnovu utvrđenog programa, na nivou škole, u organizaciji Prosvjetno-pedagoškog zavoda i u okviru realizacije projekata različitih nevladinih organizacija. Održani su planirani ogledni sati kao i realizacija pojedinih pedagoško-psiholoških i didaktičko-metodičkih tema. Značajan broj tema odnosi se na različite poremećaje ponašanja kod učenika.

Kada su u pitanju prva dva razreda devetogodišnje škole, u izvještajima se ne navode posebne teškoće. Uglavnom se ističe da su učenici izuzetno napredovali u svakom pogledu u odnosu na početak školske godine. U izvještajima iz škola navodi se da su učenici savladali programske sadržaje, da su se adaptirali na školsku atmosferu. Oni nastavnici koji su koristili adekvatna nastavna sredstva ističu da je većina učenika s lakoćom savladala predviđene sadržaje. Savladali su pisanje i čitanje velikih štampanih slova,

pojam broja, čitanje i pisanje brojeva, upoređivanje predmeta itd. Savladali su različite likovne tehnike, planirane muzičke sadržaje, zainteresirani su za sve tjelesne aktivnosti. Ima izvještaja u kojima se navode i određene poteškoće, npr. da ima neadekvatnih odnosno uzrastu neprimjerenih sadržaja u matematici, predmetu Moja okolina, da nema dovoljno vremena za utvrđivanje gradiva itd. Određene poteškoće proizlaze i iz potrebe i opisnog ocjenjivanja napredovanja učenika, i iz prisustva učenika s posebnim potrebama u odjeljenjima redovnih škola. I dalje se navodi problem neadekvatne pedagoške dokumentacije, često nedostaju adekvatna nastavna sredstva za ovaj uzrast. Školama je potrebno više stručne literature, posebno iz oblasti razvojne psihologije. Ističe se također da su ovi učenici bili uključeni u različite oblike vannastavnih aktivnosti i ističe se uspješna saradnja s roditeljima. Određene poteškoće su postojale u realizaciji opisnog ocjenjivanja pa se naglašava potreba posebnog pravilnika kao i potreba stručnog usavršavanja nastavnika u vezi s tim.

U prvom polugodištu trećeg razreda, navodi se u izvještajima, učenici su usvojili predviđene sadržaje: savladali ćirilčno pismo, sabiranje i oduzimanje do 100, usvojili nove pojmove o prirodi, o orijentaciji u prostoru, savladali predviđene sadržaje iz vjeronauke, tjelesnog i zdravstvenog odgoja i počeli izučavati engleski jezik. Razvijene su higijenske navike, učenici poštuju savjete i pravila pri vježbanju. U jednom broju izvještaja se navodi da su nastavnici, poređenjem sadržaja programa rada i udžbenika za osmogodišnju i devetogodišnju školu, došli do zaključka da često nema razlika, što s obzirom na razlike u psihofizičkom uzrastu i mogućnosti učenika, nije opravdano.

Zapažanja stručnih organa škole o realizaciji NPP

- NPP je opširan i za pojedine predmete udžbenici su neodgovarajući
- navodi se posebno opterećenje učenika osmih razreda brojem nastavnih predmeta
- u realizaciji historije religija bilo je teškoća zbog nedostatka udžbenika, u prva tri razreda - neusklađenost udžbenika s NPP-om kao i neusklađenost obima sadržja s fondom sati
- navodi se da za pojedine nastavne predmete nema odgovarajućih udžbenika: historija religija, historija, geografija, biologija, a pojedini tekstovi, npr. u udžbenicima geografije, čitanci za maternji jezik, nisu primjereni uzrastu
- stalna promjena udžbenika
- nedostatak nastavnih sredstava i učila
- brojnost učenika u odjeljenjima, posebno razredne nastave, veoma otežava rad
- nedovoljan je broj časova iz biologije za planirane sadržaje
- NPP iz informatike i tehničkog odgoja treba mijenjati jer predviđaju obradu prevaziđenih i zastarjelih sadržaja
- prilagoditi NPP iz matematike u osmom razredu broju sedmičnih sati
- program likovne kulture prilagoditi uzrastu učenika
- preobimno gradivo: potrebno više časova ponavljanja gradiva iz matematike u drugom i trećem razredu devetogodišnje škole i u četvrtom razredu
- oblast "Metali" preopširna za osnovnu školu

Rezultati u nastavi

Na prvom polugodištu ove školske godine u osnovnim školama Kantona Sarajevo postignut je vrlo dobar opći uspjeh – srednja ocjena 3,91 i prolaznost 90,34%; 10% ukupnog broja učenika ocijenjenih brojčanom ocjenom nije uspješno završilo prvo polugodište; 46% učenika s nedovoljnim uspjehom imalo je jednu negativnu ocjenu, 23% dvije, a 31% tri i više negativnih ocjena; 64 učenika je iz različitih razloga ostalo neocijenjeno; 94% učenika osnovnih škola ima primjerno vladanje.

Najviša srednja ocjena postignuta je u trećim razredima u kojima se realizira program osmogodišnje škole (4,37) a najniža srednja ocjena u sedmim razredima (3,48). Najveći broj neocijenjenih je u šestim razredima.

U odnosu na prvo polugodište, uspjeh je ove godine nešto slabiji.

U razrednoj nastavi postignut je vrlo dobar opći uspjeh, srednja ocjena je 4,32 i prolaznost 98%, a u predmetnoj nastavi srednja ocjena je 3,66 i prolaznost 86%.

Svaki od učenika redovnih osnovnih škola u prvom polugodištu je u prosjeku izostao s nastave 16 časova, od čega jedan neopravdano.

U osnovnim školama ustanova za specijalni odgoj i obrazovanje postignut je vrlo dobar opći uspjeh, srednja ocjena je 3,99 i prolaznost 99%.

U osnovnim muzičkim školama postignut je vrlo dobar opći uspjeh - srednja ocjena je 4,29 i prolaznost 99,7%. Najviša srednja ocjena postignuta je u prvim razredima a najniža u četvrtim.

Učenici s posebnim potrebama

Opservaciju ovih učenika vršile su zdravstvene ustanove, Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju. Jedan broj učenika ima nalaz tih ustanova, jedan broj ima teškoće na osnovu procjene pedagoga, a roditelji ne prihvataju opservaciju. Pomoć pružaju “Duga”, Centar “Vladimir Nazor” i porodična savjetovališta.

Za jedan broj učenika za koje škole smatraju da imaju posebne potrebe ipak je utvrđeno da rade na osnovu redovnog nastavnog plana i programa.

Rad s ovim učenicima se odvija na osnovu individualno prilagođenih programa.

Ima škola gdje se ne navodi broj učenika s posebnim potrebama.

Pomoć učenicima pruža udruženje “Duga” - gdje im je omogućen adekvatan defektološki - logopedski tretman.

U nekim izvještajima se navode problemi u radu s roditeljima koji negoduju zbog prisustva učenika s posebnim potrebama u odjeljenjima. U ovim izvještajima se izražava i nezadovoljstvo učincima mobilnog tima. Na osnovu izvještaja iz škola, za samo jednog učenika je procijenjeno da školovanje nastavi u specijalnoj školi.

Mjere koje su škole poduzimale s ciljem pružanja pomoći učenicima koji su u teškoj socio-ekonomskoj situaciji: škole prate socio-ekonomsku situaciju svojih učenika kako bi na najbolji mogući način pomogle u otklanjanju faktora koji mogu negativno utjecati na razvoj i uspjeh tih učenika.

U tom smislu uključuju se službe socijalne zaštite, domovi zdravlja, mjesne zajednice i općine, posebno njihove službe za obrazovanje. Tako je Općina Hadžići osigurala besplatan prijevoz za učenika s

cerebralnom paralizom i za učenika sa sela udaljenog 10 km od škole. U nekim školama formiran je i fond nastavnčkog vijeća i učenički fond za pomoć učenicima kojima je to potrebno.

Pokrenute su humanitarne akcije darivanja knjiga, odjeće, obuće i školskog pribora. U pružanju pomoći učestvovala je i organizacija "Bosna Sema" pa podijeljeno 25 paketa hrane i kućnih potrepština.

Besplatne užine za 85 učenika u stanju socijalne potrebe osigurala je općina Novi Grad a u pružanje pomoći ovakve vrste uključuje se i jedan broj privatnih firmi za proizvodnju hrane.

Nastavnički kolektivi pojedinih škola učestvuju u finansiranju putovanja tih učenika i aktivnosti sekcija Crvenog krsta / križa i Vijeća učenika.

Općina Novi Grad osigurala je besplatan prijevoz učenika do škole

Za 280 učenika škole "Alija Nametak" Općina Centar je osigurala besplatne užine i školski pribor.

Općina Centar donirala je značajna sredstva za postignute rezultate, donirala sredstva za izgradnju školskog dvorišta, ormarića za najmlađe učenike.

Saradnja s roditeljima

Saradnja s roditeljima odvijala se putem redovnih, općih i odjeljenjskih sastanka, petnaestodnevni informiranja, grupnih i individualnih sastanaka i razgovora, i drugih vidova saradnje. Za roditelje su realizirana različita predavanja o nastavnom planu i programu, posebno s roditeljima učenika koji su tek krenuli u školu. S roditeljima se dosta razgovara o poteškoćama prelaska iz predmetne u razrednu nastavu, saraduje se u vezi s organiziranjem ekskurzije, pitanjima profesionalne orijentacije i realizacije različitih pedagoško-psiholoških tema. Svojim idejama utječu na program Vijeća roditelja i učestvuju u njegovoj realizaciji. U nekim školama kao pozitivno iskustvo pokazalo se prisustvo roditelja nastavi.

Roditelji se nastoje uključiti u sve aktivnosti škole. Učestvovali su u nabavci školske lektire, uređenju kabineta, nabavci cvijeća, u realizaciji različitih projekata.

U pojedinim slučajevima, pokrenuti su postupci protiv roditelja zbog nepostojanja lične dokumentacije učenika i zbog izostajanja učenika s nastave i lažnog opravdavanja izostanaka. Saradnja s roditeljima u nekim slučajevima je otežana zbog njihovog stava da njihova djeca zaslužuju veću ocjenu od one koju je dao nastavnik.

Osnovne muzičke škole

Osnovna muzička škola "Mladen Pozajić" imala je prekid nastave zbog poplave u prostorijama što je nadoknađeno radom subotom. Uz manje korekcije u nastavnom kalendaru, Godišnji program rada je u potpunosti realiziran. Realizirani su javni nastupi i koncerti u drugim školama, u Brusa bezistanu, na "Malom šlageru", nastup učenika baletskog ansabla, nastupi u medijima.

U osnovnoj muzičkoj školi na Ilidži realizirane su planirane aktivnosti a održano je više koncerata nego što je planirano. Na prvom internacionalnom takmičenju iz harmonike kvartet harmonika ove škole osvojio je prvu nagradu.

Za slijepce i slabovidne učenike Centra u Neđarićima ova škola organizira nastavu gitare. Pri školi djeluje ansambl "Sultan Mehmed Fatih", koji sačinjava jedan broj učenika i natavnika a umjetnički rukovodilac je direktor škole.

Osnovna muzička i baletska škola "Novo Sarajevo" je s najvećim brojem učenika i otvorenim područnim odjeljenjem u Ilijašu.

Ustanove za specijalni odgoj i obrazovanje

U ovoj školskoj godini u osnovnoj školi zavoda "Mjedenica" su u 16 odjeljenja 84 učenika. Uspjeh njih 50 je ocijenjen brožčanom ocjenom a 34 su učenici s kojima se radi po koncepciji devetogodišnjeg obrazovanja i njihovo napredovanje se prati opisnim ocjenjivanjem. Na kraju prvog polugodišta postignut je vrlo dobar opći uspjeh i 100% prolaznost. Svi učenici imaju primjerno vladanje.

U osnovnoj školi Centra za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu postignut je vrlo dobar opći uspjeh, srednja ocjena je 3,88 i 100% prolaznost. Primjerno vladanje ima 93% učenika.

U osnovnoj školi Centra za slušnu i govornu rehabilitaciju je 37 učenika, od kojih je 28 ocijenjeno brožčanim ocjenama. Postignut je vrlo dobar opći uspjeh i skoro 100% prolaznost, odnosno jedan učenik je imao nedovoljan uspjeh.

Centar za vaspitanje, obrazovanje, radno osposobljavanje i zapošljavanje mentalno retardirane djece, djece oboljele od autizma i cerebralne paralize "Vladimir Nazor" čine

- odjeljenja za učenike s utvrđenom lakom mentalnom retardacijom (92 učenika), od kojih su 43 (47%) brožčano ocijenjeni a ostali opisno
- Centar za cjelodnevni boravak - koristi ga 28 djece s kombiniranim razvojnim poteškoćama. Rad Centra osiguran je za period od tri godine zahvaljujući humanitarnoj organizaciji "Plamen ljubavi"
- Grupe djece – umjereno i teže mentalno retardirane – ocjenjivanje napredovanja je opisno
- Centar za opservaciju – od početka školske godine opservirano 52 djece od 3. do 21. godine
- Centar "Christine Witcutt" - centar za cjelodnevni boravak djece s umjerenom mentalnom retardacijom starijeg uzrasta - 19 djece. Ocjenjivanje napredovanja djece vrši se opisno. U pripremi je početak realizacije projekta kojim će biti obuhvaćena djeca koja nisu obuhvaćena bilo kojim vidom edukacije ili rehabilitacije. Finansiranje će osigurati fondacija "Christine Witcutt".
- Radionice za radno osposobljavanje - 26 polaznika. Rade dvije tkačke radionice, drvarska, svjećarska i keramičarska radionica. Njihovo napredovanje ocjenjuje se opisnom ocjenom i 54% je ocijenjeno najvišom ocjenom *ističe se* a svi imaju primjerno vladanje
- Mobilni tim formiran pri Centru "Vladimir Nazor" završio je opservaciju učenika prijavljenih od osnovnih škola. Realizirana je edukacija nastavnika svih škola za izradu individualno prilagođenih programa za učenike kojima je to potrebno.
- U osnovnoj školi Centra, koja ima 92 učenika, čiji se uspjeh ocjenjuje brožčanom ocjenom, postignut je vrlo dobar opći uspjeh, srednja ocjena 4,21 i prolaznost 97%
- U mješovitom specijalnom odjeljenju Druge osnovne škole, u ovoj školskoj godini je sedam učenika, postignut je odličan uspjeh i svi imaju primjerno vladanje.

Zavod za vaspitanje muške djece i omladine

Zavod je radio na osnovu utvrđenog programa rada. U prvom polugodištu ove školske godine u Zavodu je 19 šticećenika. Rad sa šticećenicima odvijao se u tri grupe, u prosjeku sa šest šticećenika. Odgojni rad realiziraju odgajatelji, specijalni pedagog, socijalni radnik i vršitelj dužnosti direktora Zavoda - pedagog. Radilo se na osnovu individualnih programa tretmana i u okviru sekcija. U izvještaju se konstatira da je smanjen broj krivičnih djela šticećenika u odnosu na prošlu školsku godinu; međutim, veoma su izražene teškoće u radu s punoljetnim šticećenicima, koji često bježe. Od ukupnog broja učenika šticećenika Zavoda, 67% nisu uspješno završili prvo polugodište a vladanje dvojice šticećenika u školi je ocijenjeno ocjenom *loše*.

Osnovnu školu "Pofalići" pohađaju dva učenika, osam su učenici srednjih škola, jedan je student Fakulteta političkih nauka. Devet šticećenika nije uključeno u nastavu iz različitih razloga. Još uvijek neriješen pravni status Zavoda je izvor velikog broja teškoća u radu.

Mišljenja i sugestije Prosvjetno-pedagoškom zavodu

- promjenama u odgojno-obrazovnom radu potrebno je pristupiti studiozno, voditi računa o naučnoj utemeljenosti svake promjene
- izbjeći sve ono što otežava obavljanje osnovne djelatnosti zbog koje osnovna škola i postoji
- intenzivirati stručni nadzor savjetnika s ciljem povećanja objektivnosti ocjene rada nastavnika
- pravilnik o ocjenjivanju i napredovanju nastavnika dograditi i precizirati kriterije
- finansijskim planom predvidjeti sredstva za opremanje škola i investiciono održavanje
- kod finansiranja uzeti u obzir različite mogućnosti škola koje imaju prostor za iznajmljivanje i na taj način stječu dodatna sredstva i onih koje u postojećem prostoru jedva organiziraju redovnu nastavu
- zbog velikog broja takmičenja morala bi se iznaći finansijska potpora za njihovu realizaciju
- osigurati više pravovremene stručne pomoći svim strukturama u školi
- više zajedničkih analiza u školama
- manje administracije
- više se angažirati oko pedagoških standarda
- angažirati defektologe za rad sa djecom kojoj je to potrebno
- utjecati na izmjenu zakona kako bi djeca s posebnim potrebama ostvarila beneficije kao i djeca iz specijalnih ustanova
- riješiti problem nedostatka savjetnika koji uzrokuje rijetke uvide u nastavu
- donijeti pravilnik o opisnom ocjenjivanju za učenike po koncepciji devetogodišnje škole
- sačiniti pravilnik o revijalnom takmičenju
- iznaći mogućnost ukidanja izborne nastave u završnom razredu
- definirati pojam "obavezan izbor"
- usavršiti školsku evidenciju i dokumentaciju